

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de  
Tweede Kamer der Staten-Generaal  
Prinses Irenestraat 6  
Den Haag

**Directie Noord-Afrika  
Midden-Oosten**  
Rijnstraat 8  
2515 XP Den Haag  
Postbus 20061  
Nederland  
[www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl)

Datum 26 augustus 2021  
Betreft Beantwoording vragen van de leden Van der Staaij en Stoffer over  
haatzaaien in (nieuwe) Palestijnse lesmethoden

**Onze Referentie**  
BZDOC-329862866-19  
**Uw Referentie**  
2021Z10545  
**Bijlage(n)**  
0

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op de schriftelijke vragen gesteld door de leden Van der Staaij en Stoffer over haatzaaien in (nieuwe) Palestijnse lesmethoden. Deze vragen werden ingezonden op 11 juni 2021 met kenmerk 2021Z10545.

De minister voor Buitenlandse Handel en  
Ontwikkelingssamenwerking,

Tom de Bruijn

**Antwoorden van de Minister van Buitenlandse Zaken op vragen van de leden Van der Staaij en Stoffer (SGP) over haatzaaien in (nieuwe) Palestijnse lesmethoden.**

Directie Noord-Afrika  
Midden-Oosten

**Vraag 1**

Kent u het bericht “Schoolboeken Palestijnse Autoriteit opnieuw vol met haat”? 1)

Onze Referentie  
BZDOC-329862866-19

**Antwoord**

Ja.

**Vraag 2**

Hoe beoordeelt u de conclusie van het Institute for Monitoring Peace and Cultural Tolerance in School Education (IMPACT-SE) dat de nieuwe Palestijnse schoolboeken nog minder aansluiten bij de onderwijswaarden van de Verenigde Naties (VN) dan voorgaande edities?

**Antwoord**

Het kabinet heeft kennisgenomen van de conclusies van IMPACT-SE, maar acht het passender om zijn oordeel over Palestijnse schoolboeken te baseren op een grootschalig onderzoek dat zojuist in opdracht van de EU is uitgevoerd door het Duitse Georg Eckert Instituut (GEI) en dat een onafhankelijke basis biedt voor de beoordeling van de Palestijnse schoolboeken.

Het onderzoek van het GEI wijst uit dat de schoolboeken tussen 2017 en 2019 een gemengd beeld geven. Zij voldeden volgens GEI grotendeels aan de UNESCO normen. Echter, GEI geeft ook aan ten aanzien van joden en Israël problematische passages gevonden te hebben, met antisemitische inhoud in één leerboek. De schoolboeken geven uitdrukking aan een narratief van verzet in de context van het Israëlisch-Palestijns conflict, en laten een vijandbeeld zien ten aanzien van Israël.

De onderzoekers van GEI hebben ook gekeken naar de schoolboeken die in 2020 zijn uitgegeven en concluderen dat daarin verbeteringen zijn aangebracht: antisemitische inhoud en voorbeelden in exacte vakken die gebaseerd waren op het Israëlisch-Palestijns conflict zijn veranderd of verwijderd.

Het kabinet verwelkomt de publicatie van het GEI. De bevindingen zijn reden tot zorg en het kabinet steunt dan ook de inzet van de Europese Commissie – als opdrachtgever van het onderzoek – om de dialoog hierover met de Palestijnse Autoriteit te intensiveren, teneinde op korte termijn verdere hervormingen te realiseren. Het kabinet onderschrijft het belang dat deze dialoog leidt tot verdere verbeteringen en verwijdering van de problematische inhoud. Uiteraard zal het Kabinet zelf ook aandacht blijven vragen voor dit onderwerp in de dialoog met de Palestijnse autoriteiten.

**Vraag 3**

Wat vindt u ervan dat leerlingen bij rekenoefeningen het aantal martelaren moeten optellen, ook in relatie tot de onderwijswaarden van de VN?

**Vraag 4**

Wat is uw mening over het feit dat bij opdrachten in aardrijkskunde- en geschiedenisboeken geen ruimte bestaat voor Israël op de kaart, omdat het hele gebied tussen de Jordaan en de Middellandse Zee wordt gezien als ‘Palestina’?

**Vraag 5**

Hoe beoordeelt u het feit dat de Joodse geschiedenis wordt genegeerd en dat eerdere alinea's over het vredesproces zijn geschrapt uit de schoolboeken? In hoeverre draagt dit bij aan vrede en verzoening?

**Directie Noord-Afrika  
Midden-Oosten**

**Vraag 6**

Deelt u de zorg over het feit dat "Het Joodse volk in Palestina" in de nieuwe schoolboeken is veranderd in "Zionistische Joden in Palestina", en dat de term "het Joodse volk" is veranderd in "de Joden"? Beamt u dat hiermee de legitimiteit van de Joden als volk ondergraven wordt?

**Onze Referentie**  
BZDOC-329862866-19

**Antwoord op vragen 3, 4, 5 en 6**

Nederland en de EU zijn van mening dat het aanzetten tot haat en geweld in het lesmateriaal onacceptabel is. Binnen onderwijsmaterialen is geen plaats voor een oproep tot geweld of haatzaaiende retoriek. Het kabinet acht het van groot belang dat dergelijke voorbeelden door de Palestijnse Autoriteit zo snel mogelijk worden verwijderd en dat het hier een strikte toetsing op blijft uitvoeren. Het kabinet is tevens van mening dat kennis van elkaars leven en geschiedenis van belang is voor een klimaat waarin vrede mogelijk is en blijft zich uiteraard inzetten om aanzetten tot haat of geweld tegen te gaan.

**Vraag 7**

Worden deze lesmethoden op enige wijze, direct dan wel via de VN, de EU of op andere indirecte wijze, mede gefinancierd door de Nederlandse staat?

**Antwoord**

Nederland is geen bilaterale donor in de Palestijnse onderwijssector en draagt niet bij aan de financiering van schoolboeken. Nederland ondersteunt Education Cannot Wait (ECW), een internationaal initiatief voor onderwijs in humanitaire contexten, als Trustfund gehuisvest bij UNICEF; ECW heeft ook programma's in de Palestijnse Gebieden, uitgevoerd door UNICEF en UNESCO. Uit navraag bleek dat het werk van UNICEF zich echter niet richt op schoolboeken maar, in het kader van de COVID-19-respons, o.a. op het verschaffen van tablets om online lessen te kunnen volgen en op psychosociale hulp aan kinderen en ouders. UNESCO geeft daarnaast training aan onderwijzers en technische staf in de onderwijssector en is evenmin betrokken bij het ontwikkelen van lesmaterialen. De EU is wel een donor in de onderwijssector, vooral door een bijdrage aan de betalingen van salarissen, maar draagt niet bij aan lesmateriaal.

**Vraag 8**

Wat is de stand van zaken ten aanzien van het tegengaan van haatzaaien en intolerantie in door de UNRWA (mede-)gefinancierde Palestijnse lesmethoden? 2)

**Antwoord**

UNRWA, dat in de Palestijnse gebieden de schoolboeken van de Palestijnse Autoriteit gebruikt, zoals het ook in Libanon, Syrië en Jordanië de nationale schoolboeken gebruikt, toetst de boeken continu op problematische passages. Voor de gevallen waar lesmateriaal niet met VN-waarden blijkt te stroken heeft UNRWA alternatieve instructiematerialen ontwikkeld voor gebruik door de leraren in diens scholen. Het kabinet acht het van groot belang dat UNRWA deze toetsing blijft uitvoeren en is tevens van mening dat kennis van elkaars leven en geschiedenis van belang is voor een klimaat waarin vrede mogelijk is.

UNRWA heeft voor haar online lesplatform (ten behoeve van het thuisonderwijs gedurende de COVID-pandemie) een drielaagse controle ingesteld om te voorkomen dat problematische passages uit de schoolboeken direct bij de leerlingen terechtkomen. Zie ook de antwoorden op Kamervragen van de leden Stoffer en Ceder d.d. 15 juli 2021 met kenmerk 2021Z08073.

**Directie Noord-Afrika  
Midden-Oosten**

**Onze Referentie**  
BZDOC-329862866-19

**Vraag 9**

Wat is uw reactie op de bewering in het bericht 'EU study finds incitement in Palestinian textbooks, kept from public' waarin staat dat de Europese Commissie een rapport over haatzaaien in lesmethoden van de Palestijnse Autoriteit onder de pet heeft gehouden? Klopt die bewering? Zo nee, wat is er dan concreet met deze conclusies gedaan? 3)

**Antwoord**

De Europese Commissie heeft de studie op vrijdag 18 juni jl. openbaar gemaakt.

**Vraag 10**

Hoeveel euro aan Europese subsidies is van 2017 tot heden naar lesmethoden van de Palestijnse Autoriteit gevloeid?

**Antwoord**

Zie antwoord op vraag 7. De EU is wel een donor in de onderwijssector, vooral door een bijdrage aan de betalingen van salarissen, maar draagt niet bij aan lesmateriaal.

**Vraag 11**

In hoeverre voldeden deze lesmethoden aan de UNESCO-standaarden rondom vrede, tolerantie en geweldloosheid, en hoe heeft de Europese Commissie dit bevorderd?

**Antwoord**

Zie antwoord op vraag 1 voor een appreciatie van de schoolboeken. De Europese Commissie brengt het belang van goede lesmethoden die voldoen aan de UNESCO-standaarden regelmatig op in de dialoog met de Palestijnse Autoriteit. Hierbij wordt mede gesproken over beschuldigingen en bevindingen van anderen, en het belang van goed onderwijs voor de Palestijnse staatsopbouw.

1) Cidi, 8 juni 2021, 'Schoolboeken Palestijnse Autoriteit opnieuw vol met haat' (<https://www.cidi.nl/schoolboeken-palestijnse-autoriteit-opnieuw-vol-met-haat/>).

2) Antwoord op schriftelijke vragen van het lid Van der Staaij over UNRWA-studiematerialen, Aangangsel der Handelingen 2020-2021, nr. 1889.

3) The Jerusalem Post, 9 juni 2021, 'EU study finds incitement in Palestinian textbooks, kept from public'.